

החברותא

החברותא בטאון פנימי לחברים גליון מס' 698 בס"ד ערש"ק פר' מקץ כ"ח כסלו תשפ"ג

פנינים וקריים

ויהי מקץ שנתיים ימים ופרעה חולם וכו' (מא, א) והענין הוא על סדר הבנת הפסוק כי זה כל האדם שהוא במדרגה שפלה ותחתונה יבטח בשם ה' הצור תמים פעלו הלא ה' זו הפועל אמת ואמונה בו יתברך כי הוא הטוב הגנוז ומאתו לא תצא הרעות, אף כי אין שום שכל מחייב ומשיג שום טובה מסיבה זו, וכו'.

(פרי הארץ)

ויהי מקץ שנתיים ימים ופרעה חולם (מא, א) ר"ת ישי"מו, זה שאמר הכתוב (ישעיה מב, יב) ישימו לה' כבוד ותהלתו באיים יגידו זה יוסף, כשחלם שר המשקים ושר האופים ויוסף ראה אותם והנם זועפים על סיבת החלום אמר להם מדוע פניכם רעים היום הלא לאלקים פתרונים ספרו נא לי, ותלה הכבוד בהקב"ה ולא תלה הגדולה לעצמו, מה עשה הקב"ה אמר הואיל ותלה בי הגדולה גם אני צריך ליתן לו הגדולה ע"י מלכים וסגנים מדה כנגד מדה והראה חלום לפרעה על העתיד לבוא כדי שבשבילו יעלה לגדולה. (שערי חיים)

ויהי מקץ וכו' (מא, א) מעם אמרו לשון צער, מאה"כ קץ שם לחושך, לפי"ז יכוין עז"ה ויהי מסיבת קץ שהוא יצה"ר שנקרא קץ כל בשר, והוא סיבה לצערו של צדיק שנתיים ימים בשביל שאמר זכרתי והזכרתי.

(אור החיים)

ופרעה חולם וכו' (מא, א) הנה לצד שהיא תחילת ההודעה היה צריך לומר חולם פרעה או ויחלום, אכן הכתוב מוסב על ענין ראשון שסיפר בפרשה שקדמה חלומו של שר המשקים, לעניינינו הוסיף לומר ופרעה חולם כלומר שפרעה גם חולם, שיער הכתוב עז"ה ולא זכר שר המשקים וישכחהו, אמנם הקב"ה כוון זכרונו של שר המשקים מקץ שנתיים בזה שגם פרעה חלם כהמשך מתחילת ההודעה על שר המשקים.

(אור החיים)

ויהי מקץ שנתיים ימים וכו' (מא, א) במדרש מובא בשביל שאמר יוסף זכרתי והזכרתי נוסף לו שנתיים, לכאורה הרי הזכרות שייך במקום שהיו בענין ונשכח וכאן לא היה ענין וקשר עם שר המשקים, אלא הענין השי"ת ברא כל העולמות והשתלשלותם כדי שיתגלה שכונתו בתחתונים להכיר רוב גדלו ואלקותו יתב"ש ויתחזק האמונה שהוא לבדו ואין עוד, והוא המשגיח בהשגחה פרטית על כל מעשי בני אדם ומחשבותם, ואחר שסילק נבואתו השאיר קשקוש פעמוני קודש וכו'.

בפסוק ולא זכר שר המשקים את יוסף וישכחהו, ויהי מקץ שנתיים ימים ופרעה חולם (מא, א) נתבאר במדרש אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו, ע"י שאמר לשר המשקים כי אם זכרתי והזכרתי נתוסף לו ב' שנים והוא תמוה, בזה יובן דברי המדרש יוסף היה מתנהג למעלה מהטבע לבטוח בה' ולא באדם א"כ היה ראוי שלא יפנה אל רהבים והוא אמר זכרתי והזכרתי שהוא על פי הטבע נענש ונשאר קרח מכאן ומכאן בשלמא אדם הנוהג ע"פ הטבע אין זה ראוי לעונש משא"כ יוסף והבן. (תולדות יעקב יוסף)

ותבלענה השבלים הדקות את שבע השבלים הבריות והמלאות ויקץ פרעה והנה חלום (מא, ז) הנה ידוע שחנוכה נופל תמיד בפרשת מקץ, ויש למצוא רמז בפסוק הזה שהשבלים הדקות בלעו את השבלים הבריות והמלאות והרי זה כענין הנס שנעשה בחנוכה שהקב"ה מסר גיבורים ביד חלשים.

(אמרי יהודה)

ועתה ירא פרעה איש נבון וחכם וכו' (מא, לג) פירושו מאחר שהא"ל יתברך הגיד הרעב העתיד למען תתור להושיע את עמך והראך השובע להודיעך במה תושיע ראוי לך למען לא תחטא לו כשתראה איש נבון וחכם עיוני ומעשי.

(ספורנו)

שיחת קודש ממורנו ורבנו זיע"א

פאשק שיחת אל"ר פרא"ש זיע"א ז' כסליו תשל"ז

כשאין מי שישאל - "תוהו ובוהו".

בגלל זה הרבש"ע ברא את העולם תוהו ובוהו, ואמר לברואים תעבדו עם עצמכם עד שתגיעו בחזרה לתוהו ובוהו, למצב שאין אור וחושך. כי מציאות של אור וחושך זהו הבחירה, אבל הבחירה צריכה להיגמר, צריך להגיע לכך שאין בכלל בחירה. תוהו ובוהו. דומיה. וזהו "לך דומיה" - התוהו ובוהו - זה ה"תהילה". וזה הוא העבודה שלנו.

יג

מדוע אנו עדיין בגלות? איך באמת הגענו לכך שנשארנו רק עם ידיעת התורה, ואין עמל התורה, ואין יגיעת התורה. מפני שאלו האנשים שעבדו על עצמם, אותם היחידי סגולה שעליהם אמר רשב"י "ראיתי בני עליה והמה מועטים", ראו שתשכח התורה מישראל, שחם וחלילה יגיעו דורות שלא יהיה "יגעתי באנחתי, אשחה בכל לילה, מיטתי בדמעתי ערשי אמסה", שרק אדם כזה יכול להגיד "סורו ממני כל פועלי און, כי שמע ה' קול בכי", כי שמע ה' את "אשחה בכל לילה מיטתי", את יגיעת התורה שבבחינת "מה".

והיות שהם ראו שתבוטל התורה ולא ישאר שום דבר, אז הם עמדו ושמרו לכל הפחות שלא ישתכח מישראל התורה ומעמד הר סיני, באיזה דרגה שזה יהיה. שלכל הפחות ישארו הגמרות, שארון הספרים לא יהיה ריק, אולי פעם יפתחו ויחפשו בהלכה איך צריך להתנהג עם הבשר ועם החלב. כי אם לא תהיה - לכל הפחות - ידיעת התורה,

ואכן ע"י המכה הזאת הוא הגיע ל"כי פשעי אני אדע וחטאתי נגדי תמיד" (תהלים נא, ה). הוא עבד על עצמו ואמר "שגיאות מי יבין מנסתרות נקני, גם מזדים חשוד עבדך אל ימשלו בי, אז איתם ונקיתי מפשע רב" (שם יט, יג-יד) - פושע אני לא אהיה. התיקון שלו היה כשהגיע לשיא ה"מה" ע"י המעשה של בת שבע, כדי ש"כי פשעי אני אדע וחטאתי נגדי תמיד", זאת אומרת שתמיד חי עם ה"מה". מכיון ש"חטאתי נגדי תמיד", אז תמיד הוא חי עם הפחד של הסכנה שלא יצא ממציאותו. וכאשר הוא חי עם מציאותו, הוא מבוטל, וכל פעולותיו הם ע"י "מה אנוש כי תזכרנו".

יב

כשהרבש"ע ברא את האדם במציאות הבחירה נעשה כביכול שתי רשויות - הבורא והאדם, וכאשר האדם משיג את "ונחנו מה" ומבטל את עצמו, חוזר הכל להיות רשות אחת. ולכן אחרי שדוד המלך נהיה מציאות לעצמו, שלח לו הקב"ה "בבוא אליו נתן הנביא כאשר בא אל בת שבע", ואמר לו חזור חזרה לשורש האדם. ומכיון שדוד המלך היה 'עבד', אז באותו הרגע שקיבל את המכה הוא שב להיות "מה אנוש כי תזכרנו".

בבריאת העולם שאלו המלאכים "מה אנוש כי תזכרנו" (סנהדרין לח:), אבל כל מקום השאלה הוא רק כאשר יש שני רשויות, אכן כאשר האדם חוזר להיות "מה" נשאר רק רשות אחת, ואין מי שישאל, רק "לך דומיה תהילה" (תהלים סה, ב) - תהלתך היא הדומיה,

שיחת קודש ממורנו ורבנו זיע"א

זו היתה המחלוקת בין הבעש"ט ובין הגאון מוילנא. מחלוקת לשם שמים. ומי קלקל? עוזריהם, שהתחילו בקטטות ומריבות, ומזה נהיה פירוד עד עכשיו. ובגלל זה אנו בגלות.

יד

ואם אנו נחדש בחזרה ונתחיל את שיטת הבעש"ט, מלמטה למעלה, ע"י היגיעה שאנחנו נעבוד להשפיל את עצמנו, ולחיות עם מציאות "מה". שכל פעולה שאנו עושים, וכל דבר שיוצא מאתנו, הוא בחינת שיטת הבעש"ט - "מה" - שאין לנו שום דבר. ואת התורה שאנו לומדים נלמד בבחינת עבדות - "יגעתי באנחתי". אז יתרומם קרן ישראל, וכל אחד, כולנו, נהיה בבחינת 'אדם' כמו בשעת הבריאה. אחרון למעשה בראשית, ב'בחינת רגלי' (ע"י אוה"ח בראשית, יח, ד, ד"ה יקח), כמו שאמר דוד "עוון עקבי יסובני" (תהלים מט, ו), זאת אומרת שהוא תמיד בבחינת עקב. וכאשר מגיעים ל'עקב' זהו כל התורה כולה, בבחינת מעמד הר סיני. כי התורה בעצמה היא 'עקב', כמ"ש "והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה ושמרתם ועשיתם אותם" (דברים ז, יב).

כאשר אנחנו חיים בבחינת "עקב", אז כל אחד לא מחפש גדלות, הוא מחפש את מציאות זה לעומת זה - "מה" לעומת "מה". ואז נהפך כל מציאות האדם ל"אנוש" כמו לפני הבחירה, ואז מתגלה "ומלכותו בכל משלה" (תהלים קג, יט), ואז "יכירו וידעו כל יושבי תבל כי לך תכרע כל ברך תשבע כל לשון".

המשך יבוא אי"ה

התורה היתה משתכחת לגמרי מישראל. ועל זה היו חילוקי דעות בין הבעש"ט והגאון מוילנא זכותם יגן עלינו. הבעש"ט אמר שהעיקר הוא היגיעה של התורה. יהודי שרק יודע את ההלכה כיצד עליו להתנהג כבר יכול להגיד תהילים, לחיות עם התהילים - "יגעתי באנחתי", ואז יש לו את כל התורה. הוא שליט על כל התורה, בדיוק כמו אברהם אבינו שהיה עוד לפני מעמד הר סיני. אברהם אבינו ידע את כל התורה (קידושין פב:), אחרת לא היינו אומרים "עוד יזכור לנו אהבת איתן אדונינו", הוא קרא את הקב"ה 'אדון' (ברכות ז:), ועל שם זה נקרא אברהם אבינו 'אדונינו', הוא האב שנהפך למעמד הר סיני. ואת זה ביקש הבעש"ט, זו היתה השיטה של הבעש"ט, שאנחנו נעבוד על עצמנו, ואותם יהודים שעוד לא הגיעו לפשט של הגמרא, לשלימות התורה, לכל הפחות שישארו בקיום ההלכה, אלא שההלכה יהיה בבחינת "יגעתי באנחתי". והגאון סבר שצריך שישאר גם לימוד התורה, כי אם ירדו מקיום ההלכה והתהילים, הם עלולים לרדת לגמרי. לכן צריך שישאר גם לימוד התורה, בכדי שאם ח"ו הם ירדו, אז ירדו לתהלים וההלכה, ואז ישאר - לכל הפחות - התהלים וההלכה. אבל הבעש"ט אמר שהעיקר הוא יגיעת התורה, ולמרות שאם ירדו מזה נמצא שירדו לגמרי, אמר הבעש"ט: אם הם ירדו אז יש מי שיחזק אותם - "עוד יזכור לנו אהבת איתן אדונינו", זכותם של האבות והצדיקים שבכל הדורות יגן עליהם ויחזק אותם, ובזכותם ישאר מה שישאר. אבל העיקר הוא שישאר יגיעת התורה.

המשך פנינים יקרים

הנמצא כזה איש אשר רוח אלקים בו (מא, לח) טעם שלא אמר הנמצא איש אשר רוח אלקים בו כי אז היה נשמע כי נמצא איש אשר בו רוח אלקים אלא שאינו בדומה, ולא כך נתכוון לומר אלא שלא נמצא מין כזה שיש בו רוח אלקים לא מיניה ולא מקצתיה. (אור החיים)

ויאמר פרעה אל יוסף אני פרעה ובלעדיך לא ירים איש את ידו וכו' (מא, מד) מה שהקדים אני פרעה יובן על דרך משל עשיר בנה מכספו בית מדרש והעביר את הניהול בידי הגבאים, גבאים אלו דרשו מהעשיר דמי חברות... העשיר הקדים אני פרעה, כדי שלא יחשבו שאין ערך במעמד העשיר, הנמשל ברור אני ה' ואני מסרתי לכם את הניהול הנראה כאלו ברשותם הם. (ליקוטי אנשי שם)

ויבאו בני ישראל לשבר בתוך הבאים (מב, ה) בירושלמי יליף מהאי קרא דאין אומרים דבר שבקדושה פחות מעשרה, ביאר הפני משה דלהזכרת השם בעשרה ולפיכך שנאמר ונקדשתי בתוך בני ישראל, הקשר בין בני ישראל לשבר אוכל ובני ישראל של ונקדשתי משניהם נלמד שבני ישראל קדושתו בעשרה, בכבלי מגילה כג נלמד ממש"כ עדה עדה דמרגלים, לדעת המבי"ט ענין עשרה בתפלה וכו' והוא מדין קדוש השם, והבן. (תועפות ראם)

ויזכור יוסף את החלומות אשר חלם להם מאמר אליהם מרגלים אתם וכו' (מב, ט) יש לבאר הטעם שחשד אותם להיותם מרגלים, כי אם יתמהמה עלולים לגלות שהמושל היה בעבר עבד עברי, כדי שלא יתאפשר גלוי מקורותיהם הרחיק את האחים מבני אדם ומאז יפחדו לברר ולשאול דהרי נחשדו למרגלים בכה"ג ימנעו מלהשתדל בחפוש אחריו. (אמרי יהודה)

מה זאת עשה אלקים לנו (מב, כח) מצד אחד שלח לנו הקב"ה מטמון ומאידך סובלים אנו יסורים, כך תוכן הענין. (רבי אברהם מרדכי מגור)

ויגש אליו יהודה וגו' (מ"ד, י"ח) כל איש ישראל נקראים יהודים על שמודים להשי"ת על כל דבר קטן וגדול שיוודעים שהכל ממנו יתב' ועי"ז יכולין ליגש. (שפת אמת)

ויגש אליו יהודה (מ"ד, י"ח) אין הגשה אלא לתפלה, ותפלתו של איש ישראל חייבת להיות לא על צערו הוא אלא על צער השכינה - בי אדוני - צערי הוא בגלל צערך שהרי אתה עמי בצרה. (בעש"ט)

ויאמר בי אדוני (מ"ד, י"ח) ר"ל כאן בא הכתוב לגלות סוד התפלה שלא יתפלל אדם עבור עצמו רק עבור השכינה להתייחד עם דודה כי צדיק יבוא אינן שלוחי דמטרונות המתפללת בי אדוני שיתפרסם בי אדנות שלך על העולם, ולכן נקרא המילה אדוני כי הוא מגלה ומפרסם אדנותו שהוא ארון הכל. (תולדות יעקב יוסף)

דבר באזני אדוני (מ"ד, י"ח) רש"י: יכנסו דברי באזניך. בקשה אחת לי אליו יתב' - יכנסו דברי באזניך - שאזכה להתפלל אליך ללא כל מחיצה שתפסיק ביני ובינך... (תולדות יעקב יוסף)

ועתה ישב נא עבדך (מ"ד, לג) ר"ת עני, כי בעת ההיא עשה יהודה את עצמו לפני יוסף כעני כדי שתתקיים שבועתו כשנשבע לאביו כשאמר לו אם לא אביאנו אליך, וכדי שיתכפר לו על המכירה כשמכרו אותו ליוסף. (שערי חיים)

והנה עיניכם רואות ועיני אחי בנימין כי פי המדבר אליכם (מ"ה, יב) פרש"י עיניכם הרואות שאני מהול ככם ועוד כי פי המדבר אליכם בלשון הקודש, לשון הקודש נקרא בשם גופו של אילן שהיא הנקודה הפנימית המחיה את הגלגל משא"כ העכו"ם הם חיצונית הגלגל ואין שום שייכות לפנימית כי גבול נתן ה' להבדיל בין קודש לחול. (פרי הארץ)

יו"ל ע"י מערכת החברותא רח' עדני 3 ירושלים 91050

02 - 5829688 ☎ פקס: 02 - 5325477

ניתן לקבל במייל: av5829688@gmail.com ת.ד. 5080 ירושלים

לעילוי נשמת מוה"ר ר' אשר ב"ר אריה מרדכי זצ"ל זי"ע

